19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލި ސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
ޖު ޑީޝިއަރީ ކޮ މިޓީގެ 42 ވަނަ ބައްދަލުވުން
10 އޮގަސްޓު 2020
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަ ން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެ (ކޮމިޓީކުރ ކޮޓަރި)11
ފެށުނު ގަޑި: 14:30

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އައްސަލާމްޢަލައިކުމް. ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީގެ 42 ވަނަ ބައްދަލުވުން އަޅުގަނޑު މި ފެށީ. މިވަގުތު ކޮމިޓީގައި ވަޑައިގެން
ތިއްބެވި މެންބަރުންނަކީ ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަޙީމް ޢަބްދުލްޙަކީމް، މަތިވެރި
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު، ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ސިރާޖު، މާފަންނު
އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޅުގަނޑު އިމްތިޔާޒް ފަހުމީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ އެޖެންޑާގެ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި މި
ހިމެނެނީ ޖިނާޢީ އިޖުރަޢާތުގެ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލުގެ ދިރާސާގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުން.
ދެވަނައަށް މި ހިމެނެނީ ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުސްވެފައިވާ މަޤާމަށް މެންބަރަކު ނެގުމަށް، ބޭފުޅަކު
ޢައްޔަންކުރެއްވުމަށް ރައީސުލްޖުމްހުރިއްޔާ ފޮނުއްވެވި 2 ނަންފުޅު ދިރާސާކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީން ގޮތެއް
ނިންމެވުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން މި ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވާފައިވާ މައްސަލަ. ދެން އެހެނިހެން ވެސް ތެރޭގައި މި
މައްސަލަ މި ހިމެނެނީ. ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން އެޖެންޑާގެ 1 ގައި މިވާ ޖިނާޢީ އިޖުރަޢާ ތުގެ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު
ގެނައުމުގެ އެ ބިލަށް އެޓެންޑު ވުމުގެ ކުރިން ތިޔަ ބޭފުޅުންގެ އިޢުތިރާޟެއް ނެތް ކަމަށްވަނީނަމަ 2 ވަނައިގައި މި
އޮތް ކަންތައްތަކަށް ފުރަތަމަ އެޓެންޑް ވެލުމަށް އަޅުގަނޑު އެބަ އެދެން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިޢުތިރާޟް އެބަ
ކުރައްވާތޯ. އެއީ މިމައްސަލައިގައި ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލްގެ މެންބަރުން ހޮވުމުގެ މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދާނެ
ގޮތުގެ އެ ސުންގަޑި ކަނޑައެޅުމާއި ދެން އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދާނެ ގޮތްތަކާއިމެދު ނިންމަންޖެހޭ
ނިންމުންތަކެއް ނިންމާލުމަށް ފުރަތަމަ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި. އެހެންވީމާ، މަޖިލީހުގެ އިދާރާއިން ކުރަންޖެހޭ ބައެއް
ކަންކަން މި ޕްރޮސެސްގެ ތެ ރޭގައި ހިމެނޭ. އެގޮތުން އެއްކަމަކީ އިދާރީ ޕެނަލެއް އެބަ އެކުލަވާލަންޖެހޭ. އިދާރީ
ޕެނަލްގައި މިވަގުތު ހިމެނުމަށް 3 ބޭފުޅެއްގެ ނަން އިދާރާއިން އަޅުގަނޑަށް ހިއްސާކޮށްފައި އެބަވޭ. -1 އައިމިނަތު
އަސްފާ، -2 މަރިޔަމް ޙުދާ، -3 ރަޝްފާ އަޙްމަދު. މި 3 ބޭފުޅުން މިދެންނެވި ޕެނަލްގައި ހިމެނުމަށް އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންގެ ރުހުން އެބައޮތްތޯ އަޅުގަނޑު ބަލާލަން ބޭނުން. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން
އިއްތިފާޤުވަނީ މި 3 ބޭފުޅުން ހިމެނޭ ޕެނަލެއް އެކުލަވާލުމަށް. އަނެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި މައްސަލަ ނިންމެވުމަށް.
ނިންމެވުމަށް ސުންގަޑި އެބަ ކަނޑައަޅަންޖެހޭ. ސުންގަޑީގެ ގޮތުގައި 17، މި މަހުގެ 17 ވަނަ ދުވަސް އެއީ
މިއަންނަ ހޯމަ ދުވަސް އިންޓަރވިއު ޕްރޮސެސް، އިންޓަރވިއު އަށް އެ ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވާ އިންޓަރވިއުގެ
މަސައްކަތް ކުރުމަށް އަޅުގަނޑު މި ދުވަސް އެބަ ހުށަހަޅަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެންމެ ރަނގަޅު ކަމަށް
ވަނީނަމަ އަޅުގަނޑު އެއީ ސުންގަޑި ކަމަށް ކަނޑައަޅަން. ދެން ހަމަ އެއާއިއެކުގައި ކޮމިޓީން އާންމުންގެ ޚިޔާލު،
މިކަމުގައި އާންމުންގެ ކޮމެންޓަކަށް އެބަ ހުށަހަޅަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އެ ކޮމެންޓަށް އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހެޅުން،
އިޢުލާންކުރުން ކުރިއަށް ގެންދިއުން. 16 އޮގަސްޓާ ހަމައަށް މިދެންނެވި އާންމުންގެ ކޮމެންޓަށް ހުށަހަޅާ ސުންގަޑީގެ
ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން ތި ބޭފުޅުންގެ އިޢުތިރާޟެއް ނެތް ކަމަށްވަނީނަމަ އެއީ ސުންގަޑި ކަމަށް އަޅުގަނޑު

ބަލާނީ. އިޢުތިރާޟެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، 16، މިމަހުގެ 16 ވަނަ ދުވަހަކީ އާންމުންގެ ކޮމެންޓަށް މި 2 ބޭފުޅުންނާ
މެދުގައި އާންމުންގެ ކޮމެންޓެއް އޮތްތޯ ބެލުމަށް މަޖިލީހުގެ އިދާރާއިން ހުޅުވާލާ މުއްދަތުގެ ސުންގަޑި. ދެން ހަމަ
އެއާއިއެކުގައި އިންޓަރވިއު ކުރުމުގެ މުއްދަތަކީ ، ދުވަހަކީ 17 ވަނަ ދުވަސް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެއްބަސްވެވިފައި މި އޮތީ. ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުސްވެފައިވާ މަޤާމަށް 2 ބޭފުޅުންގެ ނަންފުޅު
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުވާފައިވަނީ. އޭގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން އިންޓަރވިއުކޮށް ކޮމިޓީން ބޭފުޅަކު ހަމަޖައްސާނީ.
އޭގެ ތެރެއިން އެއްބޭފުޅަކީ އަލްއުސްތާޛު މުޙައްމަދު މުނައްވަރު ޢަލީ / ވެސްޓްބީޗް، އއ.މަތިވެރި. އަނެ އް ބޭފުޅަކީ
އަލްއުސްތާޛާ ޝީރީން ނާހިދާ ލަޠީފް / ގ.ނޫމަރާވިލާ. އެހެންވީމާަަ، ދެންމެ އަޅުގަނޑުމެން ނިންމި ނިންމުންތަކާ
އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން މި މައްސަލަ މިދެންނެވި މުއްދަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ނިންމުމަށް މިހާހިސާބުން މި ކޮމިޓީގެ
އެ ބައި އެ ނިމުނީ. ދެވަނަ ބަޔެއްގެ ގޮތުގައި ނިންމުމަށް އެޖެންޑާގައި އޮތް މަސައްކަތް ޖިނާޢީ އިޖުރަޢާތުގެ
ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުން. ހަމަ ދަންނަވާލަން އަޅުގަނޑުމެން
ޑިޕާޓްމެންޓް އޮފް ޖުޑީޝަލް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަނަށް ފޮނުއްވާފައިވާ މި ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައަކާ
ގުޅިގެން މަޢުލޫމާތެއް ސާފުކުރުމަށް އެދުނިން. އެ މައްސަލައާ ގުޅޭ ސިޓީއެއް މި ކޮމިޓީއަށް ޑިޕާޓްމެންޓް އޮފް
ޖުޑީޝަލް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަނުން ޖަވާބު ފޮނުއްވާފަ. ބަޔާންކުރުން ފިޔަވައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ދިން މަޢުލޫމާތާއި
ތަޢާރަޟުވާ ކަމެއް ނުފެނެއެވެ. މިގޮތަށް ފޯމް ބަލައިގަތް ވަގުތު ތަފާތުކޮށް މި ކޯޓުން ބަޔާންކުރަނީ ކައުންޓަރުގެ
މުވައްޒަފުން ލިޔެކިއުންތަކާ ހަވާލުވި ގަޑި ކްރިމިނަލް ކޯޓުން... ދެންމެ އަޅުގަނޑުމެން ޑިޕާޓްމެންޓް އޮފް ޖުޑީޝަލް
އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަނުން މި ކޮމިޓީން ފޮނުއްވި ސިޓީއަކަށް ދެއްވި ޖަވާބުގެ މައްސަލަ މިވަގުތު އަޅުގަނޑުމެން އެ
މައްސަލަ މަޑުޖައްސާފައި އަޅުގަނޑުމެން އެޖެންޑާގެ 1 ގައި މިވާ ޖިނާޢީ އިޖުރަޢާތުގެ ގާނޫނަށް ޖެހިލުމަށް ގިނަ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާތީ އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްގެންދާނީ. ބިލު ދައްކަވާލަދެއްވުން
އެދެން. އާދެ! ޖިނާޢީ އިޖުރަޢާ ތުގެ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލުގެ 44 ވަނަ މާއްދާއިން އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު
ފަށަން މި ޖެހެނީ. އަޅުގަނޑުމެން ފެށުމުގެ ކުރީގައި ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް
މުޢިއޒު ވެސް ކޮމިޓީގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންފި. އާދެ! 44 ވަނަ މާއްދާގައި އޮތީ ބުނެވިދިޔަ ގާނޫނުގެ 42 ވަނަ
މާއްދާގެ ފެށޭ ޢިބާރާތް އެއީ އެ މާއްދާގެ (ހ) ކަމުގައި ހަމަޖައްސައި އެ މާއްދާގެ (ހ) އިން ފެށިގެން (ރ) ގެ
ނިޔަލަށް ހުރި އަކުރުތަކަކީ އެ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާއި 2 ވަނަ ނަންބަރާއި 3 ވަނަ ނަންބަރާއި 4 ވަނަ
ނަންބަރު ކަމުގައި ހަމަޖައްސައި އެ މައްދާގެ (ހ)ގެ ފަހަތަށް އަންނަނިވި ފަދައިން 2 އަކުރު އިތުރު ކުރުން. 42 ގެ
(ށ). މި މާއްދާގެ ދަށުން މީހަކު ހައްޔަރުކުރުމުގައި ފުލުހުން ޢަމަލުކުރާނެ އިޖުރަޢާތްތައް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ
ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. (ނ) އެހެން ގާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާ ހިނދަކު، މި
މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި އަންނަނިވި ކަންކަން ހިމެނޭ ގޮތުން މީހުން ހައްޔަރުކުރުމުގައި ފުލުހުން

ޢަމަލުކުރަންވީ ގޮތުގެ އިޖުރަޢާތްތައް ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. -1 ކުޑަކުދިންނާއި، މާބަނޑު މީހުންނާއި،
ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނާއި އެ ނޫން ވެސް ޚާއްޞަ ރައްކާތެރިކަން ބޭނުންވާ މީހުން ހައްޔަރުކުރުމުގައި
ޢަމަލުކުރަންވީ އިޖުރަޢާތުތައް. -2 ބިޑި އަޅުވައި ނެއްޓުމުގައި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތާއި، ބިޑި އަޅު ވާފައިވާ ބެހެއްޓޭނެ
ގޮތާއި، ބިޑި އަޅުވާފައި ބެހެއްޓޭނެ އެންމެ ގިނަ ވަގުތު. -3 ހައްޔަރުކުރެވޭ މީހާ ހައްޔަރަށް ދެކޮޅުހަދާ ހާލަތުގައި
ބާރުގެ ބޭނުންކުރެވޭނެ މިންވަރާއި ގޮތް. އެހެންވީމާ، ދެންމެ މިދެންނެވި މާއްދާއަށް އެ އަކުރުތައް އެގޮތަށް އޮތުން
އެންމެ ރަނގަޅު ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނުނީ. ދެން މި އޮތީ 45 ވަނަ މާއްދާއަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ގޮތް. -45
ބުނެވިދިޔަ ގާނޫނުގެ 44 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ 5 ވަނަ ނަންބަރު އަންނަނިވި ގޮތަށް އިޞްލާޙުކުރުން. 44ގެ (ށ)-
-5 އޭނާއަށް ގާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވާކަން. އޭނާއަށް ގާނޫނީ ވަކީލެއްގެ
އެހީތެރިކަން ހޯދުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވާކަން އަދި މި އައި ކުޑަ ބަދަލަކީ ގާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން
ލިބިގެންވާކަމުގެ ބަދަލުގައި އެހީތެރިކަން ހޯދުމުގެ ޙައްޤު ލިބގެންވާކަން. މި ބަދަލު މި އިޞްލާޙުގައި މިވަނީ.
އެހެންވީމާ، މި ބަދަލާއިމެދުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން ދެކެވަޑައިގަންނަވާނީ ކިހިނަކުންތޯ؟
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނީ މި ރަނގަޅު ކަމަށް. 40. ދެން މި އޮތީ 46 ވަނަ މާއްދާ. ބުނެވިދިޔަ ގާނޫނުގެ، -46
ބުނެވިދިޔަ ގާނޫނުގެ 45 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިޞްލާޙުކުރުމަށް ދެން ހުށަހެޅިފައި އޮތީ. އަރިމަތީ
ސުރުޚީއެއްގައި މި އޮންނަނީ ހައްޔަރުކުރުމަށްފަހު ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ. 45ގެ (ހ)- ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން ނުވަތަ ކޯޓު
އަމުރަކާ ނުލައި ނަމަވެސް މީހަކު ހައްޔަރުކޮށްފި ކަމުގައިވާނަމަ ލަސްނުކޮށް ފުލުހުންގެ މަރުކަޒަކަށް އޭނާ
ގެންދަންވާނެއެވެ. އަދި އޭނާ އިތުރަށް ބަންދުގައި ބަހައްޓަން ކޯޓުން ނިންމައިފިނަމަ ލަސްނުކޮށް ކަސްޓޯޑިއަލް
ފެސިލިޓީއަކަށް އޭނާ ގެންދަންވާނެއެވެ. ދެންމެ އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވަމުން މިދިޔަ މާއްދާތަކަކީ ކުރީ ދުވަހެއްގެ
ބައްދަލުވުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްބަސްވުމަށް އާދެވި ޢިބާރާތް ވެސް ކުރެވިފައިވާ މާއްދާތަކެއް. މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެން އަސްލު މަސައްކަތް މި ފަށަން މިޖެހެނީ 52 އިން ފެށިގެން އިނގޭތޯ. އެއީ ބުނެވިދިޔަ ގާނޫނުގެ 47
ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިޞްލާޙުކުރުން. 47ގެ (ނ)- އެހެން ގާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް
ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާ ހިނދަކު ، އަދި މި މާއްދާގެ (ޅ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތުގައި ފިޔަވައި ހަނުހުރުމުގެ ޙައްޤު
ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހަކަށް ލިބިދެނީ ގާނޫނުގެ ކުރިމަތީގައި އޭނާ ޖަވާބުދާރީވާންޖެހޭ މީހަކަށް އޭނާ ދޭ ޖަވާބަކުން
އޭނާގެ މައްޗަށް ކުށެއް ސާބިތުކުރުމަށް ހެކި ހުށަހެޅިދާނެ ހާލަތެއްގައި ނުވަތަ އޭނާގެ އަމިއްލަ ނަފްސާ ދެކޮޅަށް
ބަޔާނެއް ދޭންޖެހޭ ހާލަތުގައި އެ ނިސްބަތަށް އެކަންޏެވެ. އެނޫން ހާލަތުގައި ހަނު ހުރުމުގެ ޙައްޤު ބޭނުމެއް
ނުކުރެވޭނެއެވެ. އާދެ! މި މާއްދާއަށް ލިބިފައި ހުރި ބައެއް ކޮމެންޓްސްތައް ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން،
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ފޮނުވާފައިވާ ކޮމެންޓެއްގެ އެބަ ހިމެނޭ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ). އެ ކޮމެންޓުގައި
މި ހިމެނެނީ މި މާއްދާއަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިޞްލާޙުގައިވާ (ޅ)ގަ އި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތް އެ ޢިބާރާތް އުނިކުރުމަށް

ފެންނަ ކަމަށް. އެއީ ޕީ.ޖީން ފޮނުއްވާފައިވާ އިޞްލާޙަކީ އިނގޭތޯ. ދެން 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ނ)، (ރ)،
(ޅ) އަށް ވެސް ޕީ.ޖީ އޮފީހުން ފޮނުވާފައިވާ ކޮމެންޓުގައި މި ހިމެނެނީ މި މާއްދާއަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިޞްލާޙުގައިވާ
(ހ)، (ނ) އަދި (ރ)ގައި މި މާއްދާގެ (ޅ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތުގައި ފިޔަވައި މި ހާލަތުގައި ބަޔާންކޮށްފައި
އޮތުމަކީ ހަމަޖެހޭ ކަމެއް ކަމުގައި ނުފެނެއެވެ އިނގޭތޯ . ދެން ސަބަބު ވެސް އެބަ ބަޔާންކުރައްވާފައިވޭ. ސަބަބަކީ
ވެސް ޢިބާރާތް އެ މާއްދާގެ (ހ)، (ނ) އަދި (ރ) ގައި ހިމެނުމުން ނުކުންނަ ނަތީޖާއަކީ އެ މާއްދާގެ (ޅ) ގައި
ބަޔާންކުރާ ހާލަތުގައި ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ހަނު ހުރުމުގެ ޙައްޤު އެއްކޮށް މަރުޙޫމްވުން. އެހެންނަމަވެސް، އެ މާއްދާގެ
(ޅ)ގައި ބަޔާންކުރަނީ ބައެއް ބާވަތްތަކުގެ ކުށްތަކާ ގުޅި ގެން ހަނުހުރުމުގެ ޙައްޤު ބޭނުންކުރުމުން އެ މީހަކު ހަނުހުރި
ޙައްޤު ހަނިކުރެވިފައި ވީނަމަވެސް ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ބޭނުން ކަމުގައިވަނީނަމަ ހަނުހުރުމަށް އިޙުތިޔާރުކުރެވިދާނެއެވެ.
އަދި މި މައްސަލައިގައި ހެކި ވަޒަންކުރުމުގައި މާއްދާގެ (ޅ)އަށް ރިޢާޔަތް ކުރެވޭނީ ވެސް ތުހުމަތުގައިވާ މީހާ
ހަނުހުރުމަށް އިޙުތިޔާރުކޮށްފައިވާ ހާލަތްތަކުގައި އެކަންޏެވެ. އެހެންކަމުން ގާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ނ)
އަދި (ރ)ގައި މި މާއްދާގެ (ޅ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތުގައި ފިޔަވައި މިފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައި އޮތް އޮތުން
އުނިކުރުމަށް ފެނޭ. މި މާއްދާގެ (ޅ) ބަޔާންކުރާ ފަދައިން ހަނުހުރުމުގެ ޙައްޤު އެމީހަކާ ދެކޮޅަށް ބޭނުން ކުރާ
ކަމުގައިވާނަމަ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ސުވާލުކުރުމުގެ ކުރިން އެކަން އެމީހަކަށް އަންގަންޖެހޭނެ ކަމަށް ދެކެވޭ ފަދައިން
އެޑްވާންސް އިންފަރެންސެއް ނެރޭ، އެޑްވަރސް އިންފަރެންސެއް ނެރޭ ހާލަތުގައި ދުނިޔޭގެ ދިމުގްރާތީ
މުޖުތަމަޢުތަކުގައި ވެސް ޢަމަލުކުރާ ގޮތަކީ އެއީއެވެ. އެގޮތުން މި މާއްދާގެ (ޅ) ގައި ލިޔެފައިވާ ބާވަތްތަ ކުގެ ކުށްތަކާއި
ގުޅިގެން ސުވާލު ކުރެވޭ ހިނދު، ދެވޭ ގާނޫނީ އިންޒާރުގައި އެބައި ހިމެނުމަށް ގާނޫނުގެ 44 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި
50 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)އަށް އިތުރުކުރުމަށް ހުށަހަޅަމެވެ. އަދި އެ އިންޒާރުގެ ޢިބާރާތް އޮންނަންވީ ގޮތް ގަވާއިދުގެ
ސާފުކޮށް ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. ގާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ)އަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިޞްލާޙުގައިވާ ފަދައިން
ހަނުހުރުން ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާއާ ދެކޮޅަށް ބޭނުންކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ގާނޫނު ނަންބަރު 32 /2015، ޓެރަރިޒަމް
މަނާކުރުމުގެ ގާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގައި އޮތެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައިވާ
ގާނޫނު ނަންބަރު 15/2019، ގާނޫނު ނަންބަރު 32/2015، ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ގާނޫނަށް 2 ވަނަ އިޞްލާޙު
ގެނައުމުގެ ގާނޫނުން އެ މާއްދާވަނީ އުނިކޮށްފައެވެ. އެފަދައިން އެ މާއްދާ ނުބޭއްވުމަށް ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން
ނިންމާފައިވަނީ ވަކި ޚާއްޞަ ސަބަބުތަކެއް އޮވެގެން ކަމުގައި ދެކެމެވެ. 47 ގެ (ހ)ގައި " އެހެން ގާނޫނެއްގެ އެހެން
"
ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާ ހިނދަކު އިނގޭތޯ މި ޢިބާރާތް ހަވާލާދެނީ އެހެން ގާނޫނެއްގައި ހަނުހުރުމުގެ ޙައްޤު
ނިގުޅައިގަތުމަށް ޖާގަ ދީފިއްޔާ ޙައްޤު ނިގުޅައިގަނެވިދާނޭ. މިސާލަކަށް ކުޑަކުދިންގެ، ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ
ފުރައްސާރަހެން އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ. އެ ކޮންމެވެސް ކުޑަކުދިންގެ ޖިންސީ ޢަމަލު، ޢަމަލުކުރާ މީހުންނާއިމެދު
ޚާއްޞަ ގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރާ ގާނޫނެއްގެ ވާހަކައެއްހެން އަޅުގަނޑަށް ހަނދާންވަނީ މި ހަވާލާދެނީ. އެހެންވީމާ، މި

މާއްދާގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ހައިލައިޓްކޮށްފައި މި ބާއްވަނީ އަޅުގަނޑުމެން މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ބައްދަލުކުރާނެ
ދައުލަތުގެ އެކިއެކި، ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނަރަލާއި ބަންޑާރަ ނައިބާ ނޫނިއްޔާ އަދިވެސް ކަމާއި ގުޅޭ ފަރާތްތައް. އެ
ދުވަހު އަޅުގަނޑުމެން މި ސުވާލު އުފެއްދުމަށް ޓަކައި މި ހައިލައިޓްކޮށްފައި ބާއްވާ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގެ
ގިނަ ބޭފުޅުންގެ ވިސްނުން، ހުރިހާ ބޭފުޅުންގެ ވިސްނުން މި ހުރީ އެއްވެސް ގާނޫނަކުން ހަނުހުރުމުގެ ޙައްޤު
ނިގުޅައެއް ނުގަނެވޭނެއޭ. އެގޮތަކަށް ނުލިޔެވެނެއޭ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަސްލު ފަންޑަމެންޓަލް ވަރަށް ބޮޑު
މައްސަލައެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ އުފައްދާފައި މި ވަނީ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން. އެހެންވީމާ، މި މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެން
އެހެން ގާނޫނެއްގަ އި މިގޮތަށް ހުރަސްއަޅާފައި އޮތް ކަމަށް ވަނީނަމަ އެ މާއްދާ، އެ ގާނޫނާމެދު ވިސްނުމަށް
އަޅުގަނޑުމެން އެހެން ދައުލަތުގެ ކަމާ ބެހޭ ސްޓޭކް ހޯލްޑަރސްއިންނާ ބައްދަލުކުރާ ދުވަހު ސުވާލު އުފެއްދުމަށް މި
މާއްދާ މިގޮތަށް ބާއްވާލުމަށް. އާދެ! ކޮމެންޓުގައި އަޅުގަނޑު މިކަން ފާހަގަކޮށްފައި ބޭއްވުމަށް އިދާރީ ބޭފުޅުން. 47ގެ
(ނ) އުނިކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންނަށް ފެނުނީ. ދެން އެހެންނަމަވެސް، 47ގެ (ޅ) އެޑްވަސް
އިންފަރެންސެއް ނެގުމުގެ ވާހަކަ އޮތް މާއްދާ އެގޮތަށް ބޭއްވުމަށް. 47ގެ (ޅ) ޤައުމީ ސަލާމަތާ ގުޅޭ ގޮތުން ގާނޫނު
ނަންބަރު 9/2014، ދިވެހިރާ އްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގައި ނުވަތަ ކަމާ ބެހޭ އެހެން ގާނޫނެއްގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ
ޖިނާޢީ ކުށްތަކާއި ގާނޫނު ނަންބަރު 9 /2014، ދިވެހިރާއްޖޭ ގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 10 ވަނަ މާއްދާ އާއި 110 ވަނަ
މާއްދާ އާއި 610 ވަނަ މާއްދާ އާއި 111 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ކުރިކަމުގެ
ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހަކާ ސުވާލުކުރެވޭ ހިނދު، އޭނާ ހަނުހުރުން އެއީ އޭގެ ޒާތުގައި އޭނާ އެ ކުށެއް ކުރީ ކަމުގައި
ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ސަބަބެއް ކަމުގައި ނުވި ނަމަވެސް، އެ މައްސަލައިގައި ހޯދިފައިވާ ހެކި ހުރީ އެ ކުށުގެ ޢަމަލާއި
އޭނާއާ ގުޅުން ހުރި ކަމަށް ބެލުމަށް ބުރަވެވޭގޮތަކަށް ކަމުގައި ވާނަމަ، ޖަވާބުދާރީވުމަށް އޭނާއަށް ލިބިދޭ ފުރުޞަތުގައި
އެކަން އެގޮތަށް، އެހެން ގޮތަކަށް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް މަސައްކަތްކުރުމަކާ ނުލައި އޭނާ ހަނުހުރެއްޖެނަމަ، އޭނާ ހަނު
ހުންނަ ހުރުމަކީ އޭނާ އާއި އެ ކުށުގެ ޢަމަލާ ގުޅުން ހުރި ކަމަކަށް ބެލުމަށް ބުރަވެވޭ ސަބަބެއް ކަމުގައި ފަނޑިޔާރަށް
ބެލިދާނެއެވެ. މި މާއްދާ މިގޮތަށް ބޭއްވުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީއަށް އެއްބަސްވެވިއްޖެ. 47ގެ (ރ) އެ މާއްދާ
އުނިކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީ މެންބަރުންނަށް ފެނުނީ. އެގޮތަށް ނިމުނީ. -55 ބުނެވެދިޔަ ގާނޫނުގެ 48 ވަނަ
މާއްދާގެ (ނ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިޞްލާޙުކުރުން. 48ގެ (ނ)- މި މާއްދާގެ (ށ) އެހެން އޮތް ނަމަވެސް ކުށެއްގެ
ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރު ކުރެވޭ މީހެއްގެ އަތު ލިޔުމުގެ ސާމްޕަލެއް ނުވަތަ އިނގިލީގެ ނިޝާނެއް ނުވަތަ ހަށިގަނޑުން
ބޭރުން ނެގޭ ސާމްޕަލެއް ނުވަތަ ހަށިގަނޑުގެ އެތެރެއިން ނެގޭ ސާމްޕަލެއް ހޯދުން އެއީ އެ ކުށާއި ގުޅިގެން ހެއްކެއްގެ
ގޮތުގައި ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅެން އޮތް ހަމައެކަނި ގޮތް ކަމަށް ނުވާ ހާލަތުގައި ގާނޫނުގައި ހުއްދަކޮށްފައިވާ
ގޮތުގެމަތީން އެ އެއްޗެއް ހޯދައި އޭނާއާ ދެކޮޅަށް ބޭނުންކުރުމަށް މި ގާނޫނު ހުރަހެއްނާޅައެވެ. މިހާރު 48 ވަނަ
މާއްދާގެ (ނ) އަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީން ވާހަކަދެއްކުމަށްފަހުގައި ގެނައުމަށް ފެނުނު އިޞްލާޙު މި ދަންނަވާލަނީ.

48ގެ (ނ)- މި މާއްދާގެ (ށ) އެހެން އޮތް ނަމަވެސް ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރު ކުރެވޭ މީހެއްގެ އަތު ލިޔުމުގެ
ސާމްޕަލެއް ނުވަތަ ހަށިގަނޑުގެ ބޭރުން ނެގޭ ސާމްޕަލެއް ނުވަތަ ހަށިގަނޑުގެ ތެރެއިން ނެގޭ ސާމްޕަލެއް ނެގުމަށް
އޭނާ އިންކާރުކޮށްފިނަމަ މި ގާނޫނުގައި ހުއްދަކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތީން ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން އެ އެއްޗެހި ހޯދައި
އޭނާއާ ދެކޮޅަށް ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމަކަށް މި ގާނޫނު ހުރަހެއްނާޅައެވެ. މިގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެއްބަސްވެވި މިގޮތަށް މި އޮތީ މިހާރު ޑްރާފްކުރެވިފަ. -56 ބުނެވެދިޔަ ގާނޫނުގެ 50 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ 4 ވަނަ
ނަންބަރުގެ ފަހަތަށް އަންނަނިވި ފަދައިން ނަންބަރެއް އިތުރުކުރަން. 50 (ށ) ގެ -5 އޭނާ ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ
ދަށަށް ގެނެވުނީ ކޮން ގާނޫނެއްގައި ބަޔާންކުރާ ކޮން ކުށަކާ ގުޅިގެންކަން. 50 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) 5 އެ
އިތުރުކުރުމަށް މިހާރު ބިލުގައި އޮތް ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން މި މާއްދާ ފަހުން ގޮތެއް ނިންމުމަށް ޕާކްކޮށްލަނީ. ސަބަބަކީ
މި މާއްދާގައި ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެން މިއަށް ބަޙުސްކުރެވެމުން ދިޔައިރުގައި ފާހގަކުރެވުނު ކަމަކީ ހައްޔަރަށް ނުވާ
ގޮތަށް މީހުން ބަންދުގައި ބަހައްޓާ މައްސަލަ އެއީ ބޮޑު މައްސަލައެއް ގޮތުގައި މެންބަރުންނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި ވަނީ.
އެހެންވީމާ، އެ އަށް އަޅުގަނޑުމެން ފަހުން ގޮތެއް ނިންމުމަށް ޓަކައި ޕާކްކުރީ. -57 ބުނެވެދިޔަ ގާނޫނުގެ 50 ވަނަ
މާއްދާގެ (ކ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިޞްލާޙުކުރުން. 50ގެ (ކ) ވެސް މިއީ ހަމަ 50 ވަނަ މާއްދާގައި ހިމެނޭ ހުރިހާ
މާއްދާތަކަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ދެންނެވި ގޮތަށް އެ ޕާކްކުރުމަށް، އެއާމެދު ގޮތެއް ނިންމުން، ފަހުން ނިންމުމަށް.
-58 ބުނެވެދިޔަ ގާނޫނުގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ކ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިޞްލާހުކުރުން. 51 ގެ (ކ)- މި މާއްދާގެ
(ބ)ގެ ދަށުން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދިފާޢީ ވަކީލުން ޢައްޔަނުކޮށްދޭ ހާލަތުގައި ފިޔަވައި މައްސަލައެއްގައި ސު ވާލުކުރެވޭ
ފަރާތެއްގެ ގާނޫނީ ވަކީލެއްގެ ގޮތުގައި ޢައްޔަނުކުރެވިފައިވާ ފަރާތެއް ހަމަ އެ މައްސަލައިގައި ސުވާލުކުރެވޭ އެހެން
ފަރާތެއްގެ ވަކީލެ އްގެ ގޮތުގައި ޢައްޔަނެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. ހަމަ އެފަދައިން މައްސަލައެއްގައި ސުވާލު ކުރެވޭ
އެއްފަރާތުގެ ވަކީލަކަށް ޢަ އްޔަ ނުކުރުން، ޢައްޔަނުވުމަށްފަހު އޭނާގެ ވަކީލުކަމުން ތަނާޒިލުވެ ހަމަ އެ މައްސަލައިގައި
ސުވާލުކުރެވޭ އެހެން ފަރާތެއްގެ ވަކީލެއްގެ ގޮތުގައި ވެސް ޢައްޔަނެއްނުވެވޭނެއެވެ. ހިއުމަ ން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން
މި މާއްދާއަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކޮމެންޓެއް އިނގޭތޯ. ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި މައްސަލައެއްގައި ސުވާލުކުރެވޭ ފަރާތެއްގެ
ގާނޫނީ ވަކީލެއްގެ ގޮތުގައި ޢައްޔަނުކުރެވިފައިވާ ފަރާތެއް ހަމަ އެ މައްސަލައިގައި ސުވާލުކުރެވޭ އެހެން ފަރާތެއްގެ
ވަކީލެއްގެ ގޮތުގައި ޢައްޔަނު ނުކުރެވޭނެއެވެ، ޢައްޔަނެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. ހަމަ އެ ފަދައިން މައްސަލައެއްގައި
ސުވާލުކުރެވޭ އެއްފަރާތުގެ ވަކީލަކަށް ޢައްޔަނުވުމަށްފަހު އޭނާގެ ވަކީލުކަމުން ތަނާޒިލުވެ ހަމަ އެ މައްސަލައިގައި
ސުވާލުކުރެވޭ އެހެން ފަރާތެއްގެ ވަކީލެއްގެ ގޮތުގައި ވެސް ޢައްޔަނެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އެއީ ހިއުމަން ރައިޓްސް
ކޮމިޝަނުން ހުށަހެޅި ކޮމެންޓެއް. ދެން އޭގެ އަނެއް ބައިގައި މި އޮންނަނީ ގާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމަކީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީން ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތަށް ލިބިދީފައިވާ ޙައްޤަކަށް ވީހިނދު، މާލީ
ތަނަވަސްކަން ނެތް ފަރާތަކުން ދައުލަތުގެ މި ޙައްޤު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ މަޤުޞަދަށް، މަޤުޞަދަކަށްވާންވާނީ

ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން ކުށުން ދިފާޢުވުމަށް މަސައްކަތްކުރުން ކަމަށް ވެފައި
ދައުލަތުން ގާނޫނީ ވަކީލަކު ޢައްޔަނުކުރާ ހާލަތެއްގައި މައްސަލައެއްގައި ސުވާލުކުރެވޭ ފަރާތެއްގެ ގާނޫނީ ވަކީލެއްގެ
ގޮތުގައި ޢައްޔަނުކުރެވިފައިވާ ފަރާތެއް ހަމަ އެ މައްސަލައިގައި ސުވާލުކުރެވޭ އެހެން ފަރާތެއްގެ ވަކީލެއްގެ ގޮތުގައި
ޢައްޔަނުކުރެވޭ ހިނދު، އެ ނޫން ހާލަތުގައި މި އިޚުތިޔާރު ގައިދުވެފައި އޮތުމަކީ ގާނޫނުން ލިބޭ ހަމަހަމަކަމާމެދު
ސުވާލު އުފެދޭ ކަމަކަށްވާތީ، އެހެން ގާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާ ހިނދަކު، ހުރިހާ
ހާލަތެއްގައި ވެސް ގާނޫނީ ވަކީލަކު ޢައްޔަނުކުރުމާއި ގާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ލިބުމުގެ ޙައްޤު އެއް
މިންގަނޑެއްގެ ތެރެއިން ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ފަރާތްތަކަށް ލިބިދިނުމަކީ މުހިން މު ކަމެއް ކަމުގައި މި
ކޮމިޝަނަށް ފެންނާތީ މި މާއްދާގެ އިޞްލާޙުގައި ދަށު ރޮނގު ދެމިފައިވާ ފަދައިން މި މާއްދާ އިޞްލާޙުކުރުމަށް
ކޮމިޝަނުން ހުށަހަޅަމެވެ. ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމޝަނުން. 51ގެ (ކ) ފަހުން މިއަށް އެޓެންޑްވުމަށް ޕާކްކޮށްލާފައި
ބޭއްވުމަށް. އެއީ ވަކީލުންގެ ވެސް ސުލޫކީ މިންގަނޑުތަކާއި މި ކަންކަން ހުންނަންޖެހޭ ގޮތްތައް އިތުރަށް ދިރާސާކޮށް
ބެލުމުގެ ބޭނުމުގައި. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މިހާހިސާބުން 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ކ)އާ ހަމައިން އަޅުގަނޑުމެންގެ
މިއަދުގެ މި މަސައްކަތް ނިންމާލަނީ. ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވަރަށް ޝުކުރުދަންނަވަން. ވައްސަލާމްޢަލައިކުމް.
____